

A group of African children, mostly of preschool age, are gathered together, smiling and raising their hands in the air. They are wearing various casual clothes like t-shirts and shorts. The background is a soft-focus outdoor setting with a cloudy sky.

การวิจัยในกลุ่มเปราะบาง

รองศาสตราจารย์ ดร. สุภาภรณ์ สูดหนองบัว

คณะสาธารณสุขศาสตร์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ความหมาย

กลุ่มเปราะบาง (Vulnerable groups)

คือกลุ่มประชากรที่อาจมีความสามารถลดลงในการปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง การให้ความยินยอมโดยสมัครใจและได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วน หรืออาจเผชิญกับความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นต่อการถูกบังคับ การแสวงหาประโยชน์ หรืออันตราย เมื่อเข้าร่วมในการวิจัย ความเปราะบางของพวกเขาอาจเกิดขึ้นจากลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล, สถานการณ์ทางสังคม, สภาพแวดล้อมของสถาบัน หรือปัจจัยตามสถานการณ์

ปัจจัยที่บ่งบอกถึงความเปราะบาง (Vulnerability Factors)

ข้อจำกัดในการตัดสินใจหรือการมีอิสระ (**Limited autonomy or decision-making capacity**): การที่บุคคลมีความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเองอย่างจำกัด

ความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกับผู้วิจัยหรือสถาบัน (**Unequal power relationships with researchers or institutions**): การตกอยู่ในสถานะที่ผู้วิจัยหรือสถาบันมีอำนาจเหนือกว่า ซึ่งอาจส่งผลต่อการตอบตกลงเข้าร่วมวิจัย

การเผชิญกับความเสี่ยงด้านจิตใจ สังคม เศรษฐกิจ หรือกฎหมายในระดับที่สูงกว่าปกติ (**Higher exposure to psychological, social, economic, or legal risks**): กลุ่มที่มีโอกาสได้รับผลกระทบทางลบมากกว่าคนทั่วไป

การเข้าถึงข้อมูลหรือทรัพยากรที่จำเป็นต่อการเลือกอย่างอิสระนั้นลดลง (**Reduced access to information or resources needed to make free choices**): ขาดแคลนข้อมูลหรือปัจจัยสนับสนุนที่ช่วยให้ตัดสินใจได้อย่างเสรี

กลุ่มเปราะบางในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ (Social & Behavioral Sciences) Research

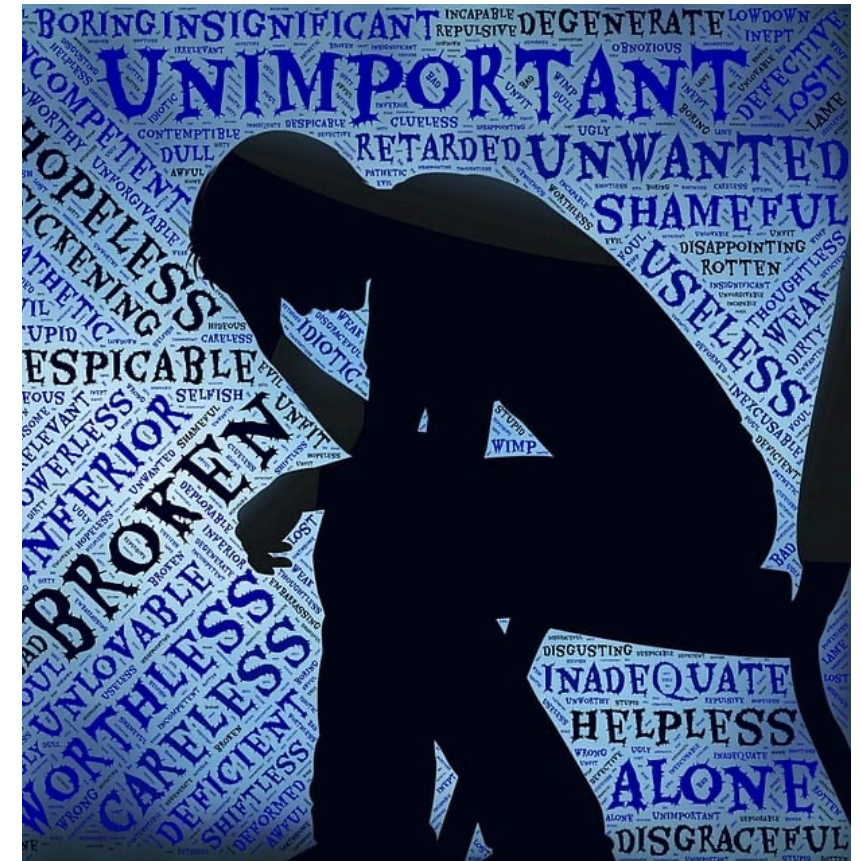
1. บุคคลที่มีความบกพร่องหรือมีความสามารถในการตัดสินใจที่ไม่คงที่: เช่น ผู้ที่มีอาการทางจิตหรือภาวะสมองเสื่อม
2. เด็กและเยาวชน: เนื่องจากยังไม่บรรลุนิติภาวะตามกฎหมายและวุฒิภาวะในการตัดสินใจ
3. ผู้สูงอายุ: ซึ่งอาจมีความเปราะบางทางร่างกายหรือการรับรู้ข้อมูล
4. ประชากรที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจหรือสังคม: เช่น ผู้มีรายได้น้อยหรือผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา
5. กลุ่มน้อย กลุ่มที่ถูกกลั่นแกล้ง หรือกลุ่มที่ถูกตีตราทางสังคม: เช่น กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) ในบางบริบท หรือผู้ติดเชื้อ HIV
6. บุคคลที่อยู่ภายใต้การดูแลของสถาบันหรือต้องพึ่งพาผู้อื่น: เช่น นักโทษ นักเรียน หรือพนักงานในบริษัท
7. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ละเอียดอ่อนหรือมีความเสี่ยงสูง: เช่นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว

1. บุคคลที่มีความบกพร่องหรือมีความสามารถในการตัดสินใจที่ไม่คงที่ (Individuals with Impaired or Fluctuating Decision-Making Capacity)

กลุ่มนี้รวมถึงบุคคลที่อาจไม่สามารถทำความเข้าใจข้อมูลวิจัย หรือประเมินความเสี่ยง และผลประโยชน์นี้ได้อย่างครบถ้วนในขณะนั้น โดยมีตัวอย่างดังนี้:

- ความบกพร่องทางสติปัญญา หรือภาวะสมองเสื่อม (**Cognitive impairment, dementia**): ผู้ที่มีข้อจำกัดด้านความจำและการรับรู้
- ความบกพร่องทางสติปัญญาหรือพัฒนาการ (**Intellectual or developmental disabilities**): ผู้ที่มีพัฒนาการล่าช้าหรือมีความบกพร่องทางการเรียนรู้
- สภาวะทางสุขภาพจิตที่รุนแรง (**Severe mental health conditions**): โรคทางจิตเวชที่อาจส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจตามความเป็นจริง
- สภาวะความทุกข์ทรมานอย่างเฉียบพลันหรือสถานการณ์วิกฤต (**Acute distress or crisis situations**): บุคคลที่กำลังเผชิญกับเหตุการณ์สะเทือนใจอย่างรุนแรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจชั่วคราว

2. เด็กและเยาวชน (Children and Adolescents)

การทำวิจัยกับเด็กและเยาวชนมีความละเอียดอ่อนเนื่องจากปัจจัยด้านวุฒิภาวะและกฎหมาย โดยมีข้อกำหนดและขอควรระวังสำคัญ ดังนี้:

- ต้องได้รับอนุญาตจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองและความยินยอมจากเด็กตามความเหมาะสมของอายุ (Require parental/guardian permission and age-appropriate assent): ในทางจริยธรรมและกฎหมาย การขอคำยินยอมต้องทำเป็น 2 ส่วน คือจากผู้มีอำนาจปกครองและตัวเด็กเอง
- ข้อจำกัดในการทำความเข้าใจความเสี่ยงของงานวิจัยและความสมัครใจ (Limited understanding of research risks and voluntariness): เด็กอาจยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะประเมินผลกระทบระยะยาวหรืออาจตอบตกลงเพียงเพราะต้องการตามใจผู้ใหญ่

3. ผู้สูงอายุ (Elderly Individuals)

ในบริบทของการวิจัย ผู้สูงอายุอาจมีความเปราะบางเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีลักษณะดังต่อไปนี้:

- **ผู้ที่มีความอ่อนแอทางร่างกาย (Frailty):** สภาพร่างกายที่เสื่อมถอยอาจส่งผลต่อการเข้าร่วมวิจัย
- **การต้องพึ่งพาผู้อื่น (Dependence):** การพึ่งพาผู้ดูแลในการใช้ชีวิตประจำวันหรือการตัดสินใจ
- **การถูกแยกจากสังคมหรืออยู่อย่างโดดเดี่ยว (Isolation):** ซึ่งอาจทำให้ขาดคนช่วยตรวจสอบข้อมูลหรือจำกัดทางเลือก
- **การเสื่อมถอยของสมรรถภาพทางสมอง (Cognitive decline):** เช่น ปัญหาเรื่องความจำหรือการประมวลผลข้อมูลที่ซับซ้อน

ปัจจัยความเปราะบางที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มนี้

- ข้อจำกัดในการตัดสินใจ: หากเริ่มมีภาวะสมองเสื่อม
ความสามารถในการตัดสินใจอย่างอิสระจะลดลง (Limited autonomy)
- การเข้าถึงทรัพยากร: ความโดดเดี่ยวอาจทำให้เข้าถึงข้อมูล
จำเป็นต่อการตัดสินใจได้ยากขึ้น (Reduced access to information)
- ความเสี่ยงทางร่างกายและจิตใจ: มีความอ่อนไหวต่อ
ผลกระทบจากการวิจัยมากกว่าวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Higher exposure to risks)

4. ประชากรที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจหรือสังคม (Economically or Socially Disadvantaged Populations)

- ผู้ที่มีรายได้น้อย (Low-income individuals):
ข้อจำกัดทางการเงินอาจทำให้พวกเขาตัดสินใจเข้าร่วมวิจัยเพียงเพื่อหวังสิ่งตอบแทน
- กลุ่มคนไร้บ้าน (Homeless populations):
การขาดที่อยู่อาศัยที่มั่นคงทำให้มีความเสี่ยงต่อการถูกแสวงหาประโยชน์ได้ง่าย

4. ประชากรที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจหรือสังคม (Economically or Socially Disadvantaged Populations) (ต่อ)

- แรงงานข้ามชาติ (Migrant workers): อาจมีอุปสรรคด้านภาษา กฎหมาย หรือสถานะทางสังคม
- ผู้ที่ต้องพึ่งพาระบบบริการที่ให้สวัสดิการหรือผลประโยชน์ (Those reliant on service systems providing benefits): กลุ่มนี้มีความเสี่ยงที่จะ "รู้สึกถูกกดดันให้ต้องเข้าร่วม" (risk of perceived pressure to participate) เพราะเกรงว่าหากปฏิเสธอาจส่งผลกระทบต่อสวัสดิการที่ตนเองได้รับ

5. กลุ่มน้อย กลุ่มที่ถูกกละเลย หรือกลุ่มที่ถูกตีตราทางสังคม (Minority, Marginalized, or Stigmatized Groups)

กลุ่มนี้รวมถึงบุคคลที่อาจเผชิญกับการเลือกปฏิบัติหรือมีอุปสรรคในการสื่อสาร ซึ่งส่งผลต่อการเข้าถึงสิทธิและข้อมูลในการวิจัย ได้แก่:

- **กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนน้อย (Ethnic minorities):** กลุ่มที่มีวัฒนธรรมหรือภาษาเฉพาะซึ่งอาจแตกต่างจากประชากรส่วนใหญ่
- **กลุ่มชนพื้นเมือง (Indigenous groups):** กลุ่มดั้งเดิมที่มีความเชื่อและวิถีชีวิตเฉพาะตัว

5. กลุ่มน้อย กลุ่มที่ถูกกละเลย หรือกลุ่มที่ถูกตีตราทางสังคม (Minority, Marginalized, or Stigmatized Groups) (ต่อ)

- กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+ individuals): กลุ่มที่อาจเผชิญกับการตีตราหรือความไม่เข้าใจจากสังคมในบางบริบท
- บุคคลที่เผชิญกับอุปสรรคด้านวัฒนธรรม ภาษา หรือการอ่านออกเขียนได้ (People facing cultural, language, or literacy barriers): ผู้ที่ไม่สามารถสื่อสารหรือทำความเข้าใจเอกสารความยินยอมมาตรฐานได้ด้วยตนเอง

6. บุคคลที่อยู่ภายใต้การดูแลของสถาบันหรือต้องพึ่งพาผู้อื่น (Institutionalized or Dependent Individuals)

กลุ่มนี้มีความเปราะบางสูงเนื่องจากสภาพแวดล้อมที่พวกเขาอาศัยอยู่ หรือความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า โดยมีตัวอย่างดังนี้:

- นักโทษหรือผู้ถูกคุมขัง (Prisoners or detainees): บุคคลที่สูญเสียอิสรภาพทางกายภาพ และอาจรู้สึกวาทองรวมวิจัยเพื่อแลกกับสิทธิประโยชน์บางอย่าง
- ผู้อยู่อาศัยในสถานสงเคราะห์ สถานดูแลระยะยาว หรือศูนย์ฟื้นฟู (Residents of shelters, long-term care homes, rehabilitation centers): บุคคลที่ต้องพึ่งพาสถาบันในการดำรงชีวิตประจำวัน
- ผู้ป่วยที่ต้องพึ่งพาผู้ให้บริการทางการแพทย์ (Patients dependent on healthcare providers): ความสัมพันธ์ที่มี "ความไม่สมดุลของอำนาจ" (Power imbalance) ทำให้ผู้ป่วยอาจไม่กล้าปฏิเสธคำขอจากหมอหรือพยาบาล เพราะกลัวจะมีผลต่อการรักษา

ปัจจัยความเปราะบางที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มนี้

เหตุผลหลักที่คนกลุ่มนี้ต้องการการปกป้องเป็นพิเศษคือ:

- **ความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ไม่เท่าเทียม:** พวกเขาอยู่ในสถานะที่ต้องทำตามกฎของสถาบันหรือคำสั่งของผู้ดูแล (Unequal power relationships)
- **ข้อจำกัดในการตัดสินใจ:** สภาพแวดล้อมในสถาบันอาจบีบให้ความสามารถในการเลือกอย่างอิสระลดลง (Limited autonomy)
- **ความเสี่ยงต่อการถูกบังคับ:** มีโอกาสสูงที่จะถูกจูงใจหรือกดดันให้เข้าร่วมวิจัย (Higher exposure to psychological or legal risks)

สรุปประเด็นสำคัญ: สำหรับกลุ่มนี้ ผู้วิจัยต้องระวังเรื่อง "การบีบบังคับโดยอ้อม" (Undue Influence) เช่น การเสนอรางวัลที่เกินพอดี หรือการทำให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจผิดว่าการร่วมวิจัยจะช่วยให้พวกเขาได้รับการปล่อยตัวหรือรักษาได้ดีขึ้น

7. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ละเอียดอ่อนหรือมีความเสี่ยงสูง (Individuals Exposed to Sensitive or High-Risk Topics)

กลุ่มนี้มีความเปราะบางเนื่องจาก "เนื้อหา" ของการวิจัยอาจส่งผลกระทบต่ออัตตาสำนึกอย่างรุนแรง ทั้งทางจิตใจและสถานะทางกฎหมาย:

- ผู้รอดชีวิตจากเหตุการณ์สะเทือนขวัญ ความรุนแรง หรือการล่วงละเมิด (Survivors of trauma, violence, abuse): การตั้งคำถามถึงเหตุการณ์ในอดีตอาจไปกระตุ้นความทรงจำที่เลวร้าย (Re-traumatization) ทำให้เกิดความทุกข์ระทมทางจิตใจ
- บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ผิดกฎหมายหรือพฤติกรรมที่ละเอียดอ่อน (People involved in illegal activities or sensitive behaviors): เช่น ผู้ใช้สารเสพติด หรือกลุ่มอาชีพที่เสี่ยงต่อข้อบังคับทางกฎหมาย หากขโมยรั่วไหล อาจสำนึกผิดหรือเผชิญกับบทลงโทษทางอาญาหรือการถูกตีตราจากสังคมอย่างรุนแรง

ปัจจัยความเปราะบางที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มนี้

- ระดับความเสี่ยง: มีโอกาสเผชิญกับความเสี่ยงด้านจิตใจ สังคม และกฎหมายในระดับที่สูงกว่าปกติ (Higher exposure to risks)
- ข้อจำกัดในการตัดสินใจ: ภาวะความทุกข์ทรมานเฉียบพลัน (Acute distress) จากหัวข้อวิจัยอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีสติ (Limited autonomy)

บทสรุป: หัวใจสำคัญของความเปราะบางในการวิจัย

สรุปนิยามของ กลุ่มเปราะบาง (Vulnerable groups) ได้ว่า คือกลุ่มประชากรที่อาจมี ความสามารถลดลงในการปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง หรือมีความเสี่ยงสูงต่อการถูกบีบบังคับและการแสวงหาประโยชน์ ความเปราะบางนี้อาจเกิดจาก:

- ลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล (Individual characteristics)
- สถานการณ์ทางสังคม (Social circumstances)
- สภาพแวดล้อมของสถาบัน (Institutional settings)
- ปัจจัยตามสถานการณ์ (Situational factors)

นัยสำคัญทางจริยธรรมที่สำคัญในการ วิจัยในกลุ่มเปราะบาง

การทำงานวิจัยร่วมกับกลุ่มเปราะบาง (Vulnerable groups) จำเป็นต้องมี
มาตรการพิเศษเพื่อคุ้มครองอาสาสมัคร ดังนี้:

- กระบวนการขอความยินยอมที่เข้มข้นขึ้น (Enhanced informed consent procedures): ต้องมั่นใจว่าอาสาสมัครเข้าใจข้อมูลอย่างแท้จริง และมีกระบวนการตรวจสอบความเข้าใจก่อนเริ่มวิจัย
- การลดความเสี่ยงอย่างระมัดระวัง (Careful minimization of risk): ผู้วิจัยต้องประเมินและหาทางป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นให้เหลือน้อยที่สุด
- การหลีกเลี่ยงการบีบบังคับหรือการจูงใจที่เกินสมควร (Avoidance of coercion or undue inducement): ต้องไม่มีการบังคับหรือใช้รางวัล
ล่อใจที่มากเกินไปจนทำให้อาสาสมัครมองข้ามความเสี่ยง

นัยสำคัญทางจริยธรรมที่สำคัญในการวิจัย ในกลุ่มเปราะบาง (ต่อ)

- การปรับปรุงให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมและภาษา (Cultural and linguistic adaptation): สื่อสารด้วยภาษาและบริบทที่กลุ่มเป้าหมายคุ้นเคยและเข้าใจง่าย
- การคุ้มครองความเป็นส่วนตัว (Privacy protection): มีมาตรการเก็บรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเคร่งครัด
- การคัดเลือกอาสาสมัครอย่างเป็นธรรมเพื่อหลีกเลี่ยงการแสวงหาประโยชน์ (Fair selection to avoid exploitation): กระจายภาระและความเสี่ยงในการวิจัยอย่างเป็นธรรม ไม่เลือกเฉพาะกลุ่มที่ง่ายต่อการจูงใจ

ประเภทของความเปราะบางในงานวิจัย

ประเภทของความเปราะบาง	คำอธิบาย	ตัวอย่างกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ	ข้อกังวลทางจริยธรรม
ความเปราะบางด้านการรับรู้/ การตัดสินใจ (Cognitive / Decisional Vulnerability)	มีความสามารถจำกัดในการทำความเข้าใจรายละเอียดของงานวิจัย หรือการตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลอย่างครบถ้วน	ผู้ที่มีภาวะสมองเสื่อม, ผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา, ผู้ป่วยทางจิตเวชขั้นรุนแรง หรือผู้ที่อยู่ในสภาวะมึนเมา	การได้รับคำยินยอมที่ไม่สมบูรณ์ (Inadequate informed consent), ความไม่สามารถในการประเมินความเสี่ยงด้วยตนเอง, ความจำเป็นต้องขอความเห็นชอบ (Assent) ร่วมกับการขออนุญาตจากผู้แทนโดยชอบธรรม (LAR)
ความเปราะบางด้านการสื่อสาร / ภาษา (Communicative / Linguistic Vulnerability)	ข้อจำกัดด้านความเชี่ยวชาญทางภาษาหรือระดับการอ่านออกเขียนได้ ซึ่งขัดขวางความเข้าใจ	แรงงานข้ามชาติ, อาสาสมัครที่มีระดับการศึกษาน้อย (Low-literacy), ผู้ที่พูดภาษาที่เป็นกลุ่มน้อยในสังคม	การเข้าใจผิดในวัตถุประสงค์ของงานวิจัย, ความจำเป็นในการแปลเอกสารและการปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมและภาษาของผู้ร่วมวิจัย

ประเภทของความเปราะบางในงานวิจัย (ต่อ)

ประเภทของความเปราะบาง	คำอธิบาย	ตัวอย่างกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ	ข้อกังวลทางจริยธรรม
ความเปราะบางด้านสถานการณ์ / สภาพแวดล้อม (Situational / Circumstantial Vulnerability)	สภาวะชั่วคราวที่ทำให้ความอิสระในการตัดสินใจลดลงหรือมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น	ผู้ป่วยที่กำลังรับการรักษาในโรงพยาบาล, ผู้ที่อยู่ในภาวะวิกฤต, ผู้ประสบภัยพิบัติ หรือผู้ที่เพิ่งสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก	ช่วงเวลาในการรับสมัครอาสาสมัคร (Timing), การตรวจสอบความสมัครใจอย่างแท้จริง และการหลีกเลี่ยงการสร้างภาระที่มากเกินไปแก่อาสาสมัคร
ความเปราะบางด้านสถาบัน (Institutional Vulnerability)	บุคคลที่อยู่ภายใต้โครงสร้างอำนาจที่อาจส่งผลต่อการเลือกอย่างอิสระ (ความรู้สึกรู้ว่าต้องทำตามสั่ง)	นักเรียน/นักศึกษา, นักโทษ, บุคลากรทางการแพทย์, พนักงานบริษัท, ผู้อยู่อาศัยในสถานสงเคราะห์หรือบ้านพักคนชรา	ต้องมั่นใจว่าไม่มีการบีบบังคับ (Coercion), ผู้วิจัยต้องแยกบทบาทระหว่างการเป็นหัวหน้า/อาจารย์ กับการเป็นผู้วิจัยให้ชัดเจน และควรใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบไม่ระบุตัวตน (Anonymous) เพื่อความสบายใจของอาสาสมัคร

ประเภทของความเปราะบางในงานวิจัย (ต่อ)

ประเภทของความเปราะบาง	คำอธิบาย	ตัวอย่างกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ	ข้อกังวลทางจริยธรรม
ความเปราะบางด้านเศรษฐกิจ(Economic Vulnerability)	บุคคลที่มีทรัพยากรทางการเงินจำกัด ซึ่งอาจถูกชักจูงใจได้ง่ายด้วยค่าตอบแทนหรือสวัสดิการ	ชุมชนที่มีรายได้น้อย, ผู้ว่างงาน	หลีกเลี่ยงการให้ค่าตอบแทนที่สูงเกินไปจนกลายเป็นการจูงใจที่ไม่เหมาะสม (Undue inducement), ต้องมั่นใจว่าอาสาสมัครเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ และอธิบายความเสี่ยงให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้อาสาสมัครมองข้ามอันตรายเพราะเห็นแก่เงินรางวัล
ความเปราะบางด้านสังคม (Social Vulnerability)	กลุ่มที่ถูกตีตราหรือถูกทอดทิ้งจากสังคม ซึ่งมีความเสี่ยงสูงต่อการได้รับอันตรายหรือการถูกแปลความหมายที่ผิด	กลุ่มชาติพันธุ์น้อย, กลุ่ม LGBTQ+, แรงงานข้ามชาติ, ชุมชนในพื้นที่ห่างไกลหรือชนบท	ความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรม (Cultural sensitivity), การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community engagement) และการเน้นย้ำเรื่องการรักษาความลับของข้อมูล (Confidentiality) เพื่อป้องกันการถูกเลือกปฏิบัติ

ประเภทของความเปราะบางในงานวิจัย (ต่อ)

ประเภทของความเปราะบาง	คำอธิบาย	ตัวอย่างกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ	ข้อกังวลทางจริยธรรม
ความเปราะบางด้านการแพทย์ / สุขภาพ (Medical / Health-Related Vulnerability)	อาสาสมัครที่มีสภาวะสุขภาพซึ่งทำให้ข้อมูลส่วนตัวมีความละเอียดอ่อนและส่งผลกระทบสูง	ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง, ผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิต	Pการปกป้องความเป็นส่วนตัว ตัวอย่างเข้มงวด, จำกัดการเก็บข้อมูลที่ละเอียดอ่อนให้เหลือเท่าที่จำเป็นจริงๆ และควรมีการเตรียมข้อมูลการส่งต่อ (Referral) เพื่อการรักษาหากอาสาสมัครต้องการ
ความเปราะบางด้านการสื่อสาร (Communicative Vulnerability)	อุปสรรคในการสื่อสารที่ส่งผลกระทบต่อความเข้าใจ (ครอบคลุมทั้งภาษาและกายภาพ)	ผู้ที่ไม่ได้ใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นหลัก, ผู้ที่มีระดับการอ่านออกเขียนได้ต่ำ, ผู้พิการทางการได้ยิน (หูหนวก)	การใช้เอกสารขอความยินยอมฉบับแปล, การจัดหาล่าม, และการใช้สื่อทางสายตา (Visual aids) เพื่อช่วยในการอธิบาย

ประเภทของความเปราะบางในงานวิจัย (ต่อ)

ประเภทของความเปราะบาง	คำอธิบาย	ตัวอย่างกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ	ข้อกังวลทางจริยธรรม
ความเปราะบางด้านจิตใจ (Psychological Vulnerability)	บุคคลที่มีแนวโน้มจะเกิดความทุกข์ระทมทางอารมณ์ได้ง่ายเนื่องจากหัวข้อที่ศึกษาวิจัย	ผู้รอดชีวิตจากเหตุการณ์สะเทือนขวัญ (Trauma), เหยื่อความรุนแรง, หัวข้อที่ละเอียดอ่อนสูง (เช่น การล่วงละเมิด หรือการถูกตีตรา)	การใช้แนวทางที่คำนึงถึงบาดแผลทางใจ (Trauma-informed approach), การให้อาสาสมัครมีสิทธิเลือกข้ามคำถามที่ไม่อยากตอบ และการจัดเตรียมแหล่งข้อมูลช่วยเหลือหรือทีมสนับสนุน (Support resources)
ความเปราะบางด้านกฎหมาย (Legal Vulnerability)	การเข้าร่วมวิจัยอาจทำให้ตัวอาสาสมัครตกอยู่ในความเสี่ยงทางกฎหมาย หรือถูกดำเนินคดีได้	ผู้ย้ายถิ่นฐานที่ไม่มีเอกสาร (Undocumented migrants), บุคคลที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย (เช่น การใช้สารเสพติด หรือการทำผิดวินัยร้ายแรง)	การรักษาความลับอย่างเคร่งครัด (Strict confidentiality), การขอใบรับรองการรักษาความลับ (ถ้ามีตามบริบทกฎหมาย), และการทำให้ข้อมูลไม่สามารถระบุตัวตนได้โดยสิ้นเชิง (Anonymization)

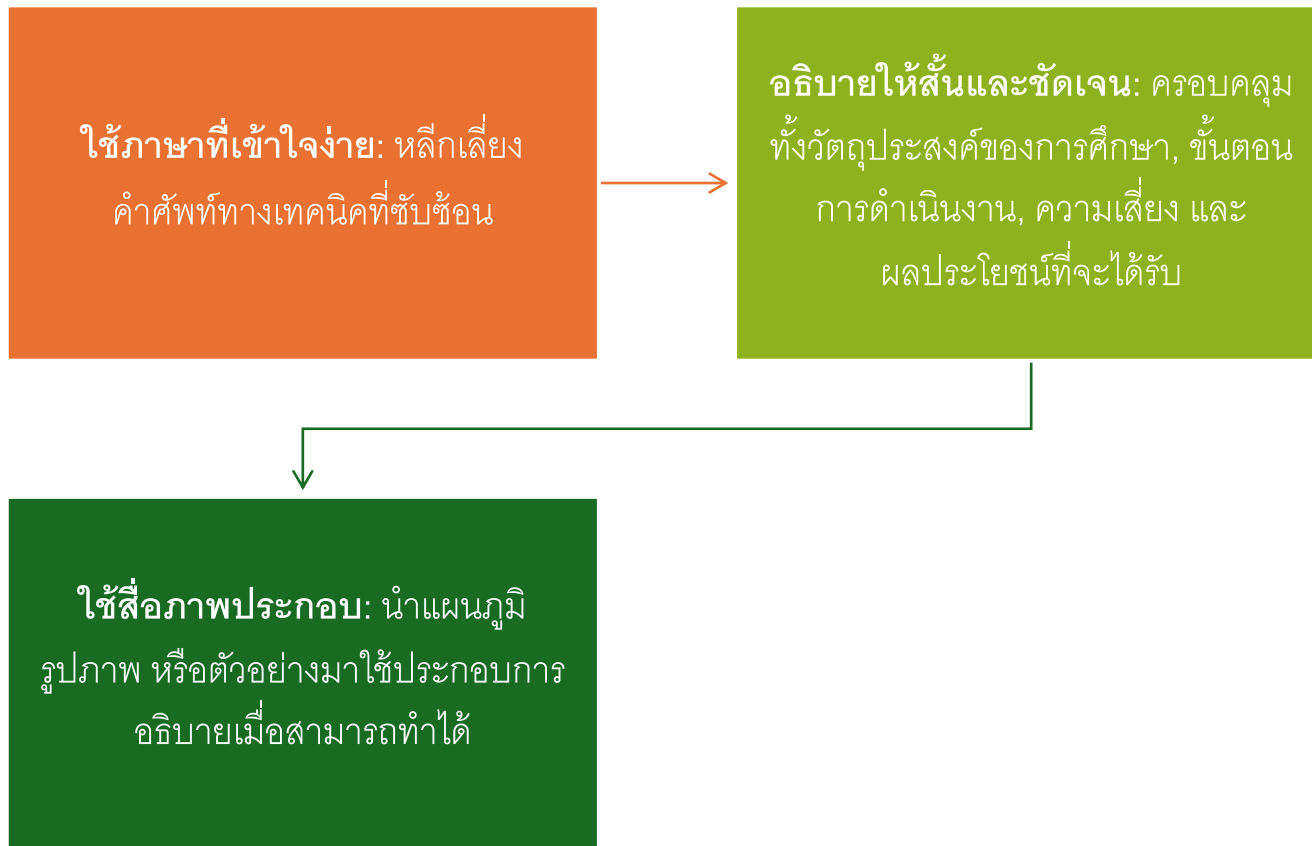
A close-up of a human hand holding a glowing, rainbow-colored sphere. Inside the sphere is a dark silhouette of a family consisting of a man, a woman, and three children. The background is a solid dark gray.

กระบวนการในการขอความยินยอมจากกลุ่ม เป้าหมาย

ขั้นตอนการดำเนินการเพื่อ จัดการความเปราะบางใน กระบวนการขอความยินยอม

1. เตรียมกระบวนการขอ ความยินยอม: วางแผน วิธีการให้ข้อมูลอย่าง รอบคอบ

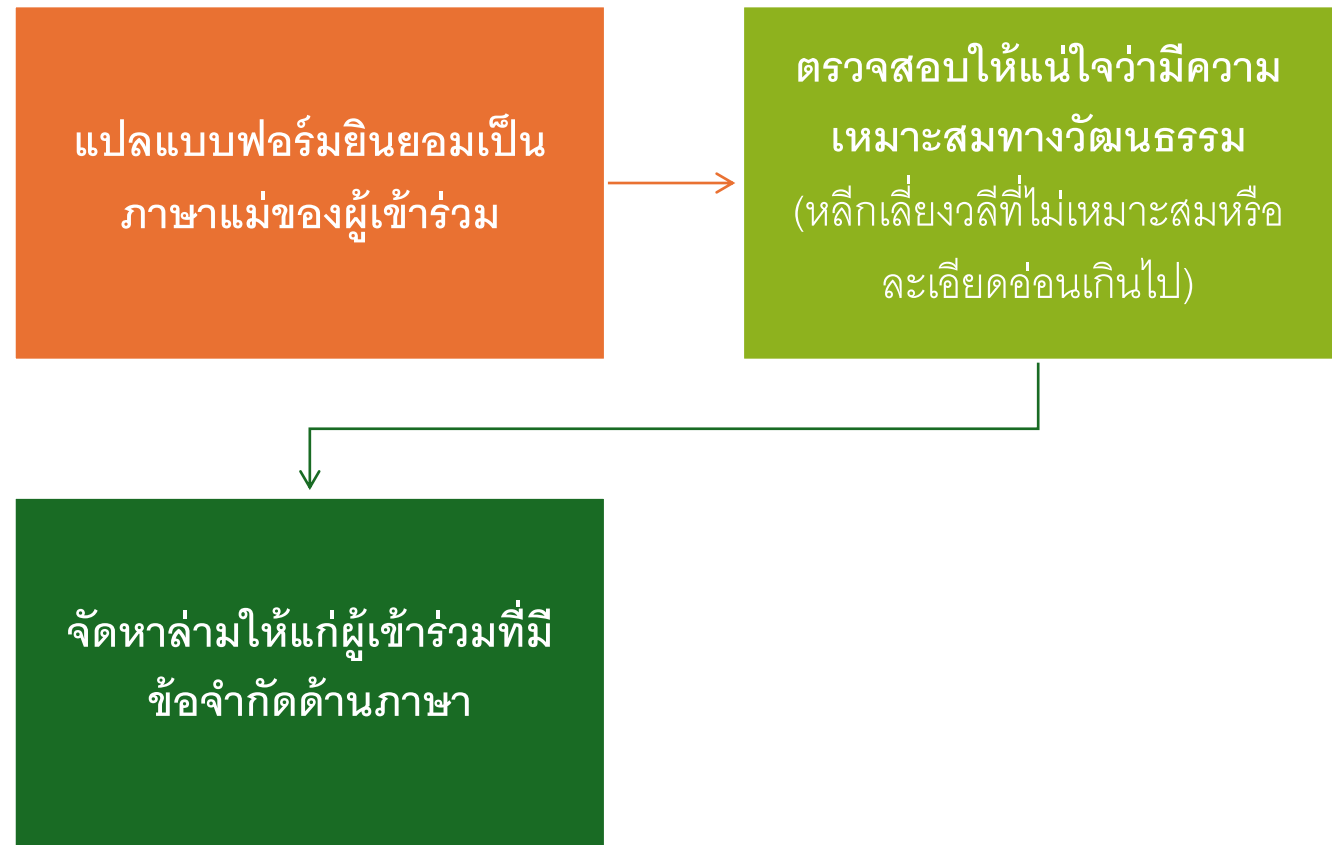

1. เตรียม

กระบวนการขอ

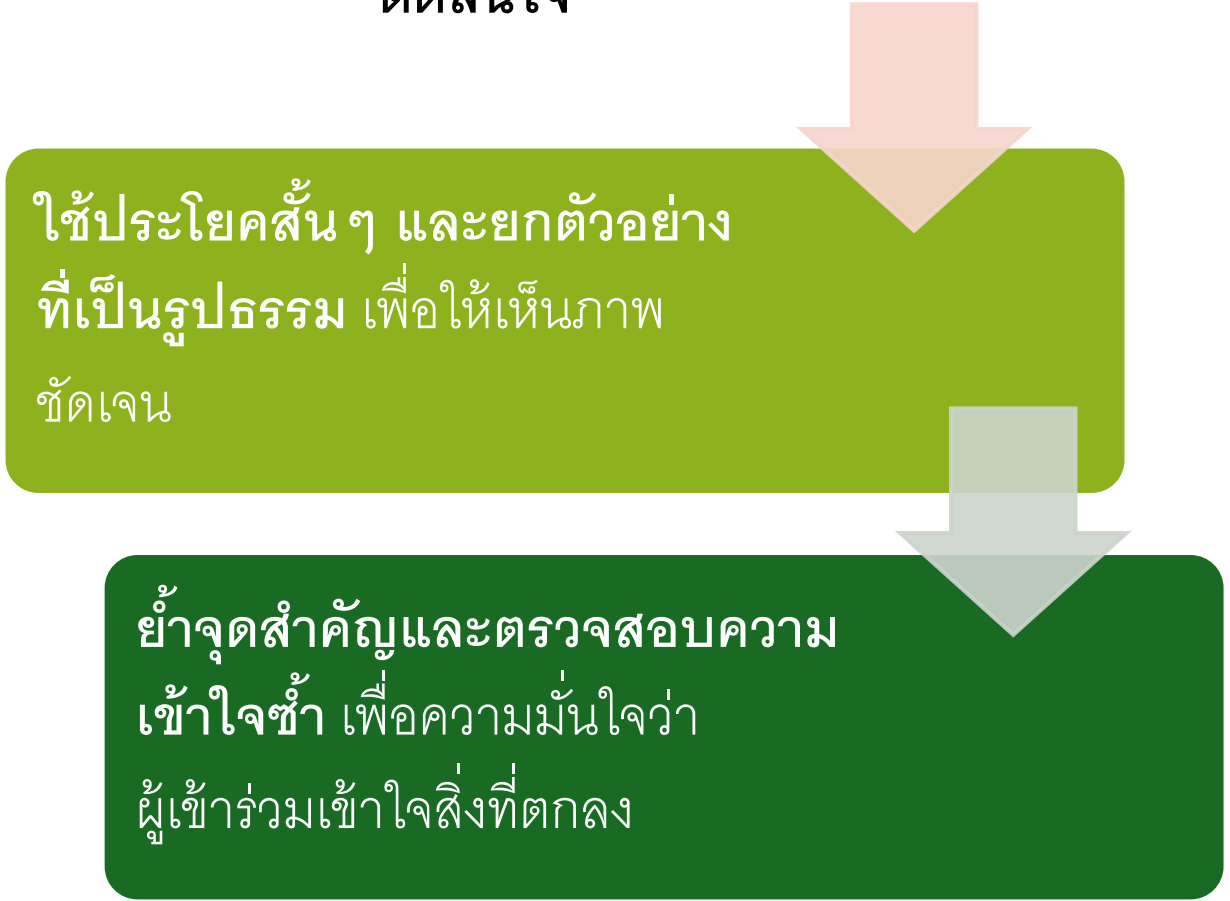
ความยินยอม:

(b. การแปลและใช้
ภาษาที่เข้าใจง่าย)

1. เตรียมกระบวนการขอ ความยินยอม: (c. ปรับให้เหมาะสมกับ ความสามารถทางสติปัญญา และการรับรู้)

สำหรับผู้เข้าร่วมที่มีความ
เปราะบางด้านการรับรู้หรือการ
ตัดสินใจ

ใช้ประโยคสั้น ๆ และยกตัวอย่าง
ที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้เห็นภาพ
ชัดเจน

ย้ำจุดสำคัญและตรวจสอบความ
เข้าใจซ้ำ เพื่อความมั่นใจว่า
ผู้เข้าร่วมเข้าใจสิ่งที่ตกลง

2. สร้างความสมัครใจและลดความกดดัน

การเข้าหา	การเข้าหาบุคคลในสถานที่ที่เป็นกลางและเป็นส่วนตัว
ทำให้ชัดเจน	ชี้แจงให้ชัดเจนว่าการเข้าร่วมวิจัยเป็นไปโดยสมัครใจ และสามารถถอนตัวเมื่อใดก็ได้โดยไม่มีผลกระทบใดๆตามมา
หลีกเลี่ยง	หลีกเลี่ยงการรับผู้เข้าร่วมวิจัยในสถานการณ์ที่มีการบังคับหรือกดดัน เช่น ภายใต้อิทธิพลของนายจ้าง อาจารย์ หรือผู้มีอำนาจ

3. ดึงที่ปรึกษาทางกฎหมาย หรือผู้สนับสนุนเข้ามาร่วมหาก จำเป็น

- **เด็ก (Children):** ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง (Consent) พร้อมกับการตอบรับยินยอมจากตัวเด็กเองด้วย (Assent)
- **ผู้ใหญ่ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (Cognitively impaired adults):** ต้องให้ผู้แทนโดยชอบธรรมตามกฎหมาย (LAR) เข้ามามีส่วนร่วม ในขณะที่เดียวกันก็ต้องขอการตอบรับยินยอมจากตัวผู้เข้าร่วมเองด้วย
- **ผู้เข้าร่วมที่อยู่ในภาวะเครียดหรือมีบาดแผลทางใจ (Participants under stress or trauma):** อนุญาตให้มีบุคคลที่ไว้วางใจคอยอยู่เคียงข้างเพื่อให้การสนับสนุนได้

เกร็ดความรู้เพิ่มเติม:

Consent: คือการให้ความยินยอม
อย่างเป็นทางการ (มักใช้กับผู้บรรลุนิติ
ภาวะหรือผู้ปกครอง)

Assent: คือการตอบตกลงหรือ
ยอมรับเข้าร่วม (มักใช้กับเด็กหรือผู้ที่ไม่
สามารถตัดสินใจทางกฎหมายได้ด้วย
ตนเอง เพื่อเป็นการเคารพการตัดสินใจ
ของพวกเขา)

4. ตรวจสอบความเข้าใจ

การสอบถาม

ให้ผู้เข้าร่วมอธิบายสิ่งที่ต้อง
ทำในการเข้าร่วมโครงการ
ด้วยภาษาของตนเอง

การทดสอบ

ใช้แบบทดสอบสั้น ๆ หรือ
การยืนยันด้วยวาจา เพื่อ
ตรวจสอบความเข้าใจของ
ผู้เข้าร่วม

การแก้ไข

หากมีความเข้าใจผิดเกิดขึ้น
ให้รีบอธิบายแก้ไขให้ถูกต้อง
ทันที

5. จัดทำเอกสารความยินยอม อย่างเหมาะสม

- การขอความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร ถือเป็นมาตรฐาน อย่างไรก็ตาม อาจยอมรับการให้ความยินยอมด้วยวาจาได้ในกรณีที่ผู้เข้าร่วมมีข้อจำกัดด้านการอ่านออกเขียนได้ โดยต้องมีนักวิจัยทำหน้าที่เป็นพยานและบันทึกไว้เป็นหลักฐานให้
- เก็บรักษาสถานที่การให้ความยินยอมไว้เป็นความลับ
- จัดสำเนาแบบฟอร์มแสดงความยินยอมให้แก่ผู้เข้าร่วมเพื่อใช้อ้างอิง

6. การขอความ ยินยอมอย่าง ต่อเนื่อง

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการวิจัยแบบ **SBS** ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นอ่อนไหว:

- ยืนยันความยินยอมอีกครั้งก่อนเริ่มแต่ละระยะของการวิจัย หรือก่อนถามคำถามที่มีความอ่อนไหว
- สังเกตและตรวจสอบสัญญาณของความไม่สบายใจหรือการต้องการถอนตัวของผู้เข้าร่วม
- เคารพสิทธิของผู้เข้าร่วมในการข้ามคำถามหรือถอนตัวออกจากการวิจัยได้ทุกเมื่อ

ข้อเสนอแนะสำหรับกลุ่มเปราะบาง

กลุ่มเปราะบาง	แนวทางการขอความยินยอม
เด็ก	ขอความยินยอมจากผู้ปกครองร่วมกับความยินยอมของเด็ก (assent) ใช้สื่อที่เหมาะสมกับวัยและเป็นมิตร เช่น สื่อเชิงเล่นหรือภาพประกอบ
ผู้สูงอายุ / ผู้ที่มีความบกพร่องทางการรู้คิด	ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ทบทวนประเด็นสำคัญซ้ำ และให้ผู้แทนโดยชอบธรรมตามกฎหมาย (LAR) มีส่วนร่วมเมื่อจำเป็น
ผู้ต้องขัง / ผู้ที่อยู่ในสถาบัน	ต้องมั่นใจว่าไม่มีการบังคับหรือกดดัน ควรมีผู้แทนอิสระหรือผู้สนับสนุนสิทธิหากเป็นไปได้
ผู้ที่มีข้อจำกัดด้านการอ่านออกเขียนได้ / อุปสรรคทางภาษา	อธิบายด้วยวาจา จัดหาล่าม และใช้สื่อภาพหรือสัญลักษณ์ช่วยประกอบ
ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์กระทบกระเทือนจิตใจ	ใช้แนวทางที่คำนึงถึงภาวะบอบช้ำ (trauma-informed) เลือกช่วงเวลาที่เหมาะสม และอนุญาตให้มีผู้ให้การสนับสนุนร่วมอยู่ด้วย